



SPRÅKNET



Medlemsblad

Våren 2015

ORDFÖRANDENS SPALT

VM stämning i Falun! 700 atleter från 58 nationer. Samförstånd och glädje bland tusentals supportrar från olika nationer. Glada volontärer utposterade med jämna mellanrum på sträckan Falu torg till skidstadion Lugnet för att välkomna skarorna av åskådare och önska dem en bra dag. Positiv stämning överallt, utan stress och jäkt. Hade förmånen att tillbringa mitt sportlov i denna miljö.

Hur ser vår skolmiljö ut? Möts våra elever och studerande av ett lika varmt välkomnande varje dag? Skapar vi tillsammans den positiva miljön som kännetecknas av samförstånd, delaktighet och glädje? Där alla kan delta med samma inspiration oberoende av förutsättningar? Hurudant stöd behövs för att varje individ ska få uppleva personlig framgång? Den nya läroplanen för grundutbildningen använder begrepp som glädje i lärandet. Ämneslärares ansvar för individuell handledning är likaså beskrivet, men hur tar detta sig uttryck i skolvardagen? Hurdana strategier använder vi för att handleda gällande inläring, lässtrategier och verktyg för skolvardagen? Föreningens styrelse var rörande överens om att det finns behov av fortbildning för hur vi kan handleda och stödja den enskilda eleven/studerande. Och behovet är det samma oberoende av om vi undervisar inom grundutbildningen, andra stadiet, vuxenutbildningen eller på universitetsnivå. Vi ser fram emot att få nya insikter och kunna diskutera dessa frågor gemensamt på föreningens fortbildningsdag lördagen 25 april på Vasa Arbis.

Det råder inget tvivel om att det råder en positiv stämning i den nya styrelsen för ÖSSF! Det är lätt att arbeta tillsammans i en sådan miljö! Vi presenterar oss här och delar med oss av tips för undervisningen. Ta kontakt med oss – dela med dig av tips och feedback! Det är vi tillsammans som skapar vår verksamhet!

Vi ses på vårmötet 25 april!

Diane-Christine

- Gilla oss på Facebook!
- Ta del av all information på vår hemsida www.ossf.fi
Du hittar alla Språknet publicerade där, samt protokoll och övrig information
- För att vi skall kunna nå alla medlemmar på ett effektivt sätt önskar styrelsen att Du sänder din aktuella e-post adress till sekreteraren Pia Sandås [pia.sandas\(at\)gmail.com](mailto:pia.sandas(at)gmail.com) så att hon kan uppdatera e-post listan.
- Alla språklärare behövs som medlemmar i SUKOL!
Har du glömt att betala avgiften för 2015? Är du inte medlem ännu?
Gå in på www.sukol.fi och pricka för till vilken ämneslärarförening och lokalförening du vill tillhöra!
- För att kunna upprätthålla en bra verksamhet för de österbottniska språklärarna behövs din 'frivilliga' medlemsavgift. Du hittar uppgifter om inbetalningen i denna utgåva av Språknet. Tack på förhand!

Styrelsen presenterar sig (och ger undervisningstips)

Diane-Christine Blusi, ordförande :

Lektor i engelska i Vasa övningsskola, åk 7-9 och gymnasiet.
Ämneslärarbehörighet i hälsokunskap. Gillar resor, musik, mat
och böcker. Glad motionär med förkärlek för längdskidåkning.

Diane-Christines undervisningstips: Mitt tips för kreativt skrivande är <http://storybird.com/> Du som lärare loggar in, skapar ett klassrum och eleven loggar in som 'student' och anger koden för ditt klassrum. Eleven kan fritt välja illustrationer för sin bildberättelse och det blir layoutmässigt väldigt snyggt! Det är inspirerande för alla typer av skribenter! Du kan läsa och kommentera alla texter. Eleverna kan även inom det slutna 'klassrummet' läsa varandras texter och kommentera. Storybird kan användas oberoende av språk och nivå, eftersom du som lärare ger ramarna för skrivuppgiften.



Pernilla Holmgård, vice-ordförande :

Jag arbetar som lärare i engelska vid Centria, Novia och Åbo Akademi i Jakobstad. Jag driver även företaget Gulf Stream som erbjuder språktjänster och vildmarksupplevelser. På min fritid tycker jag om att resa, läsa, baka och umgås med familj och vänner.

Pernillas undervisningstips : Jag brukar använda mig av korta klipp på målspråket från humoristiska filmer eller serier när jag introducerar ett nytt tema. På det sättet får man en färgglad start på temat, och samtidigt kanske man inspirerar någon att titta på film utan textning, då de förhoppningsvis märker att de förstår mer än de trott.



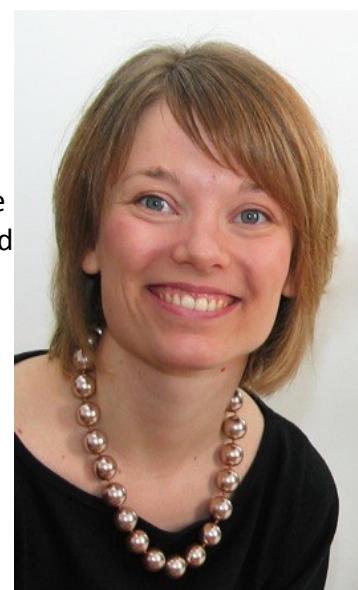
Pia Sandås, sekreterare :

Jag är heltidsanställd språklärare vid Vasa Arbis där jag undervisar i engelska, franska och svenska. Det här läsåret har jag även fungerat som timlärare vid PF, Åbo Akademi. Att leka med mina barn, inredning och simning ger guldkant på min vardag.

Pias undervisningstips: Jag vill dela med mig följande språktips – ett för varje språk: HELP Start – ett studiematerial i engelska för svensktalande elever med dyslexi. Materialet kan användas från skolår 5 upp till vuxenutbildning. Här arbetar man med kopplingen mellan bokstäver och ljud enligt det engelska systemet.

På webbsidan www.polarfle.com kan man lära sig franska genom att lösa en detektivgåta tillsammans med inspektör Roger Duflair. Mystriet finns på flera språknivåer – från grundnivå till avancerad nivå.

På webbsidan www.kotisuomessa.fi kan man lära sig svenska från grunden. Materialet är byggt som en berättelse och behandlar olika situationer i det dagliga livet. Vasa Arbis är en av flera utbildningsarrangörer som har producerat det interaktiva materialet.





Nina Nykvist, kassör:

Jag är lärare i engelska på Vasa svenska aftonläroverk och Vasa gymnasium. Min fritid tillbringas jag oftast hemma med familjen. Det kan även hända att man stöter på mig i skidspåret, skogen eller simhallen.

Ninas undervisningstips: På <https://www.ted.com> har jag hittat både kortare och längre föredrag på engelska om alla möjliga ämnen som jag kunnat använda i undervisningen. <http://quizlet.com> brukar jag rekommendera mina studerande att använda för ordinlärning. Där kan de själva (eller jag) mata in ord som sedan används i olika övningar (flashcards, speller, space race etc.) Min 10-åring hemma uppskattade också att få öva till sitt engelskaproov i Quizlet.

Marie Köller, redaktör för språknet:

Jag är språklärare inom vuxenutbildningen och undervisar mitt modersmål tyska, engelska och franska vid Arbis i Vasa och Malax-Korsholm Medborgarinstitut. På min fritid sysslar jag med allt möjligt, renoverar huset med sambon, pysslar om mina höns, odlar egna grönsaker, lär mig att väva etc.

Maries undervisningstips: Det finns otroligt bra hemsidor på nätet som man kan använda i sin undervisning. För tyskan kan jag varmt rekommendera 'Deutsch Interaktiv' på www.dw.de som har massvis med uppgifter, framförallt en hel del bra hörförståelseövningar på flera nivåer. För franskan finns det hemsidan notre planète (<http://intrahuc.hogsby.se/distans/FranskaSteg1/index.htm>) med bra övningar och för engelskan vill jag rekommendera 'EnglishAnyone' på youtube som har laddat upp en hel del med videon som är mycket pedagogiska (och roliga!).



Christel Björkstrand :

Jag har ämneslärarbehörighet i tyska, franska och engelska och jag disputerade nyligen i germansk filologi. För tillfället är jag universitetslärare i engelska på Centret för språk och kommunikation vid Åbo Akademi i Vasa. Till mina arbetsuppgifter hör också att testa blivande utbytesstuderandes språkliga nivå och ge utlåtanden om vilken CEFR-nivå de befinner sig på. Det har varit tacksamt att det på YouTube finns många exempel på muntliga provsituationer. Där har jag kunnat se hur de muntliga proven (i alla mina språk) har varit strukturerade och hur de har bedömts enligt CEFR-skalan. Detta har gjort mig tryggare i min egen bedömning av de muntliga färdigheterna.

Jag vill också rekommendera Learn English online, på webbsidan <http://learnenglish.britishcouncil.org/en>. Materialet kan användas som sådant eller inspirera till egen kreativitet. Som omväxling kan man också låta eleverna skapa en egen rolig tecknad serie (med pratbubblor) på webbsidan <http://www.writecomics.com/>.

Möteskallelse

Vi har glädjen att inbjuda Er till vårmöte och fortbildning

lördagen 25 april på Vasa Arbis (Kyrkoesplanaden 15)

Dagen inleds kl. 11.00 med stadgeenligt vårmöte.

Därefter avnjuter vi Arbis goda lunch (laxsoppa och quark-äppelpaj)

Eftermiddagen ägnas fortbildning i specialpedagogiskt tänkande! Hur kan vi stödja den enskilda eleven/studerande gällande inläring och lässtrategier. Hur handleder vi?

Vi har två föreläsare: Ulla Stina Åman från Lärum och en speciallärare.

Med detta aktuella tema för fortbildningen riktar vi oss till språklärare inom alla stadier och utbildningsformer, samt till årets ämneslärarstuderande. För lunch- och kaffeserveringen behöver vi få in din anmälan senast fredagen 10 april.

Meddela om ev. allergier.

Anmälan till föreningens sekreterare Pia Sandås (pia.sandas (at) gmail.com) eller via Facebook.

Varmt välkomna!

Vem får vårens blombukett?

Styrelsen införde 2013 en ny tradition för att uppmärksamma språklärare i vår region! En god medarbetare, en inspiratör, eller någon som utför stordåd i det tysta? Lyft fram någon DU tycker förtjänar extra uppmärksamhet, tack, uppmuntran eller gratulationer! Vi delar ut buketter både vår och höst.

Maila ditt förslag med motivering till [dblusi\(at\)abo.fi](mailto:dblusi(at)abo.fi) före påsk!



Elektricitet i Östermyra

- SUKOLS vinterskolningsdagar i Seinäjoki 7.2.2015

Det var en annorlunda känsla att för en gångs skull få höra till den skara språklärare som hoppar på lokaltåget (dock inte elektrifierat) i hemstaden för att en timme senare stiga av i Seinäjoki och efter en kort promenad befinna sig på skolningsplatsen. Jag ber att få hälsa från årets upplaga av "SUKOLIN talvikoulutuspäivät" som gick av stapeln den 7 februari under namnet "Sähköä Seinäjoella". Det var ett mycket trevligt initiativ av föreningen att hörsamma de röster som efterlyst anordnandet av fortbildning och evenemang även på andra orter än i huvudstadsregionen och satsningen gav säkert önskat resultat. Fortbildningen hade närmare 200 deltagare, varav majoriteten från Österbotten men även många från huvudstadsregionen och andra delar av Finland. Däremot infann sig enbart en handfull svenskpråkiga deltagare, vilket ju är lite synd med tanke på att vår vardag knappt skiljer sig mycket från våra finskspråkiga kollegers och det alltid finns mycket att ventilera och diskutera över språkgränserna.

Hattifnattar, språklärare och båtbyggande var centrala begrepp i vår värtaliga ordförande **Kari Jukarainens** öppningsanförande. Han drog paralleller mellan dagens digitaliserade språklärare och Mumindalens hattifnattar, med hänvisning till att hattifnattarna alltid är elektriskt laddade och ibland håller på dygnet runt precis som vi språklärare. Däremot bryr sig hattifnattarna inte om andra varelser i sin omgivning, medan något som kännetecknar oss språklärare är att vi verkligen bryr oss om våra elever - något som vi inte får glömma bort i hetsen kring digitaliseringen av dagens skola. Jukarainen avslutade med en liknelse av Antoine de Saint-Exupery: "Om du vill lära någon att bygga en båt ska du inte ge hen spik, brädor och en såg utan du ska lära hen att längta till vidderna. Då skapas båten som en sidoprodukt."

Jari Laru från Uleåborgs universitet gick in på de stora och förändrade utmaningarna för dagens lärare: För det första ska vi **förbereda våra elever för jobb som inte ännu existerar** samtidigt som det är vetenskapligt bevisat att elevernas motivation sjunker ju längre de går i skola. Det här betyder att vårt sätt att arbeta måste blir alltmer komplext och att många av våra uppgifter till naturen blir sådana att vi inte kan sköta dem ensamma utan måste jobba i team och över ämnesgränserna. Vi måste även ganska långt frångå vår kunskapsbaserade syn på inläring och istället fokusera på de sk. mjuka värdena eller "Soft Skills" som tex. att hitta kreativa och innovativa tankemönster, identifiera och lösa problem, kommunicera, samarbeta och tänka kritiskt. Våra elever bör även lära sig att hantera verktygen för dessa arbetssätt och där kommer tex., multilitteraciteten in, som även innebär förmågan att hantera och skapa digitalt material. Att behärska själva hårdvaran är enligt Laru något som endast vi vuxna "icke-digitala" ser som ett problem eller hinder för inläringen. Han refererade bla till J. Rochelle som säger att teknologin har blivit den universella infrastrukturen för dagens utbildning och att vi inte längre kan diskutera dess vara eller icke-vara. Däremot är det lärarens roll att planera och orkestrera inläringssituationerna enligt principen "Simple tools, rich pedagogical practices", eller som Laru uttryckte det kort och koncist på finska: "Erota HYPE ja HYÖTY!"

Under förmiddagens lopp fick deltagarna även medverka i olika **workshops** som ordnades som parallellprogram och som man kunde anmäla sig till på förhand enligt intresse. Förmiddagens workshop "**TVT-työpaja edistyneemmille: Kielitaidon testaaminen sähköisesti**" var dagens stora besvikelse för undertecknad. Jag hade hoppats på att få lära mig något nytt och få jobba lite praktiskt tillsammans med andra språklärare samtidigt som man bytte erfarenheter och

ventilerade frågeställningar och problem. Vi blev dock raskt indelade i 8 grupper som i rullande stolar skulle sparka omkring till olika delar av rummet där vi alltid hade 10 minuter på oss att diskutera en fråga, skriva ner några punkter på ett stort papper och sen sparka vidare i samlad tropp till nästa fråga. Vartefter vi sparkade omkring, fylldes pappren huvudsakligen med länkar till olika sidor och namn på olika program som Fronter, Moodle, Flina, Kahoot, etc, Vår workshopdragare använde sedan de sista minuterna till att fråga om vi ännu hade något att tillägga. Hmm, jag såg varken hypen eller nyttan med det styrda, stressiga workshopformatet utan egentlig möjlighet att gå in på vare sig de stora frågorna eller de praktiska tillämpningarna. Kanske det var de rörliga stolarna som var hypen... Som summan av kardemumman kunde vi åtminstone i gruppen konstatera att språklärare från olika skolor verkade ha mycket liknande frågeställningar och problem som tex. Vilket är mervärdet med den elektroniska testningen? Hur få ner antalet arbetstimmar då man ska rätta och ge feedback på ett elektroniskt språkprov?

Lunchen erbjöd förutom god mat även en trevlig stund då alla svenskspråkiga fransklärare faktiskt strålade samman och utbytte erfarenheter från Lovisa, Vasa, Mattliden och Ekenäs samt diskuterade våra intryck hittills under dagen. **Under lunchpausen hade vi även möjlighet att gå runt bland läromedelsrepresentanterna, vilket dock alltid är lika nedslående om man är fransklärare.** Vårt svenskspråkiga förlag (vi behöver knappast nämna några namn) har inga nya gymnasieläromedel att erbjuda förutom den från finska (endsast delvis) översatta, redan något föråldrade serien Voilà! För årskurserna 7-9 är situationen ännu värre - våra egna förlag har inget att erbjuda. Den nya on-line ordboksservicen "MOT", som aktivt marknadsförts till finländska språklärare på sistone hade också en representant på plats och jag passade på att ta mig en pratstund med honom. Som positivt kan nämnas att han kom ihåg att jag kontaktat honom per e-post och frågat om det finns någon svensk-fransk-svensk nätordboksupplaga. Svaret var ändå detsamma som per e-post, dvs. att det inte (ännu?) finns någon sådan. Enligt representanten finns det dock planer på att ta itu med arbetet inom detta decennium.

Efter lunchen var det dags för **en av dagens höjdpunkter: att få luta sig tillbaka och lyssna till den fräna, skarpsynta, högintelligenta och Lilla My-aktiga Peppi Taalas från Jyväskyläns yliopisto** med föreläsningen "Kielenopetus ja teknologia: kohti kokonaisvaltaista ajattelua".

Taalas lockade fram många igenkännande skratt i publiken då hon karrikerade andemeningen i olika decenniers "IT-fortbildningar för lärare:

- 2000-talet: man delade ut långa länklister som ingen sen hann och orkade göra något åt
- 2010-talet: man betonar vikten av att använda sociala medier i undervisningen

Länklister, sociala medier...är det så vi kommer framåt med undervisningen undrade Taalas?

"Missä oikeasti ollaan menossa – Hypestä tekoihin!" Helhetstänkande och pedagogiskt design är det vi lärare ska fokusera på! Taalas gick vidare med att ställa frågorna "Vad och varför?". Enligt henne borde vi flytta vårt fokus från undervisning till inläring – **det mesta av dagens**

"Undervisningsteknologi" fokuserar alltför mycket på undervisning och inte på den verkliga inläringen. Teknologin får inte vara ett självändamål utan får endast ses som en del av helheten. En annan intressant poäng som Taalas tog upp är varför vi alltid pratar om de NYA undervisnings- och inlärningsmetoderna eller om FRAMTIDENS metoder? När kommer framtiden? Är det inte vi som påverkar den?

Taalas resonemang erbjöd också en välkommen vidareutveckling av Larus tankar om att de unga redan behärskar tekniken (undersförstått att vi vuxna inte behöver oroa oss över den biten). Hon går vidare med att säga att **det faktum att dagens barn och unga behärskar teknologin inte alls behöver betyda att de behärskar inläringen!** Eleverna är inte alltid så bra på att uppskatta och

utvärdera sina egna kunskaper och sin egen inläring och det är där vår roll som lärare blir allt viktigare. Pointen är att hitta mervärdet också för lärarens egen skull – läraren kan inte bibehålla sin egen motivation om man bara ska fungera som en förmedlare och tillämpare av den teknologi som vi blir påtvingade vare sig vi vill det eller inte. Taalas refererade till Lankshear C. & Knobel som säger att teknologins roll har förändrats i samma takt som resten av samhället och att man kan se två olika mindsets: Förr kunde man förutse saker medan det mesta idag är oförutsägbart. På samma sätt hade teknologin förr ett "materialvärde" medan teknologin idag främst är en verksamhetskultur. **Styrfrågorna för en lärare ska alltid vara: "Vad är min egen trademark?" "På vilket sätt kan jag försäkra mig om att mina elever lär sig något?" istället för att fråga sig "Vilka teknologiska hjälpmedel kan jag använda i min undervisning?"** Eleverna ska förstå VARFÖR man gör saker (access). Också lärarna själva måste känna att de brinner för det de gör, att det är viktigt och har en poäng, känslan och upplevelsen ska finnas där (ownership). Slutligen ska vi försöka uppnå autenticitet (authenticity) i det vi gör med eleverna. Det är det autentiska görandet som är motiverande – inte det autentiska materialet i sig självt, tex. att läraren släpar med sig tidningar på målspråket till klassen! Vi ska försöka hitta och förmedla sådan kunskap och sådana fördigheter som är bestående – som eleverna kan ha nytta av i många situationer nu och i framtiden, t.ex. strategier för hur man kan skapa betydelse ur en text eller något man har hört.

Slutligen diskuterade Taalas olika spektrum inom inläringen och deras betydelse för att optimera inläringen som för lätt - för svårt, för mycket handledning - för lite handledning, för utmanande - för tråkigt, som alla i princip utmynnade i balansgången mellan bekvämlighetszonen (comfort zone) och aktiv inläring (active learning) eller som P. Gibbons uttrycker det: **"The comfort zone is a beautiful place but nothing ever grows there"**. Tex. då vi ger feedback så ska vi som lärare fundera på VAD vi fokuserar på, vad är viktigt för den här gruppen/för eleven...vad och hur lär de sig, etc. Om man fokuserar på en sak i feedbacken kan man låta annat passera som man inte fokuserar på då. För vems skull och till vem ger man feedbacken? Förstår eleverna feedbacken – hur främjar det deras inläring? **Då man sedan funderar på teknologin så får man inte BÖRJA med teknologin utan alltid först reflektera över målen för inläringen**, tex. genom att fundera kring följande frågor:

- Mitä opin? Mitä opetin? Mitä haluaisin oppia? Mitä tarvitsee opettaa?
- Missä opin? Mihin käytän kasvokkaisajan?
- Milloin, missä, miten, kenen kanssa opin?
- Missä siitä pitäisi kertoa? Mitä palautetta minun tulisi antaa?
- Mistä tiedän heidän oppineen? Mistä tiedän oppineeni?

Efter en kort kaffepaus var det dags för dagens sista parallellsessioner som de olika språkföreningarna stod för. Fransklärföreningen hade bjudit in Nicolas Delage från Institut français de Finlande som berättade om "Musique et Cinéma francophone: les nouvelles tendances". Det var många som drog lite på munnen då han strax efter Taalas föreläsning delade ut papper efter papper med långa länklister till olika sajter på nätet med fransk musik och film - men det är nog tacksamt att få allt serverat då man har så lite tid att söka fram nytt och aktuellt material själv. Det var också underbart att få höra en äkta fransman tala klingande vacker franska samt att få konversera lite själv (med betoning på lite). Länklistora (som vi fick i pappersform) har jag tyvärr inte med mig i skrivande stund, men om någon är intresserad så kan jag gräva fram dem och scanna in dem i elektroniskt format.

Dagen avslutades med en häftig improvisationsteaterföreställning av den lokala gruppen "Improkultti" som gjorde flera imponerande uppvisningar där publiken fick styra vad som hände på scenen - man fick i stunden många idéer till sin undervisning, men jag inser redan nu då det gått

tre veckor att oförverkligade, icke-dokumenterade idéer är ack så flyktiga. Men den som är intresserad kan ju googla på "Improkultti"!

Frida Crotts, lektor i franska och engelska vid Vasa övningsskola, svenskspråkig suppleant i APFF, fransklärföreningens styrelse.

frida.crotts(at)abo.fi



FinTandem

Lär dig språk och våga börja tala med språkkursmodellen FinTandem!

www.vaasa.fi/fintandem

Är du rädd för att tala ett främmande språk? Skulle du vilja lära dig mera, men du har inte lust att sitta på skolbänken? Skulle då tandemmetoden vara någonting för dig?

Tandem som språkinlärningsmetod togs första gången i bruk redan år 1963 i ett tysk-franskt ungdomsutbyte. Efter det har tandem spridits runt världen. Med professor Christer Laurén som initiativtagare och i samarbete med Vasa Arbis startade för drygt tio år sedan ett försök med språkstudier via tandemmetoden.

Idén är enkel. Två personer med olika modersmål, t.ex. finska och svenska talar först en timme finska och sedan en timme svenska. Under den första timmen får den svenskspråkiga träna sin finska och den finskspråkiga hjälper och stöder sitt par i inlärningsprocessen och sedan byter man roller.

Språkkursmodellen FinTandem har också fått en vetenskaplig tyngd genom att FD Katri Karjalainen har skrivit sin doktorsavhandling med rubriken "Interaktion som mål och medel i FinTandem - strategier och orientering vid problem i språkproduktion" (Vasa universitet 2011). Hon har också personlig erfarenhet av FinTandem både som deltagare och koordinator.

FinTandem som språkkursmodell

Efter det lyckade försöket med tandemmetoden utvecklade Vasa Arbis i samarbete med Korsholms vuxeninstitut en språkkursmodell kallad FinTandem. I kursmodellen ingår sökande av språkpartner, handbok för studerande, fem närstudieträffar och koordinatorstöd. Koordinatorerna tar emot de intresserades kontaktuppgifter och skapar par enligt bl.a. ålder, kön och intressen.

I samband med utvecklandet av en handbok för studerande, utvecklades även en koordinatorhandbok och på det sättet har FinTandem spridits från Vasa till flera orter i Finland. Wellamo-opisto i Lahtis är ett av dem. Hos dem är det vanligaste språkparet finska och ryska. Därefter följer engelska, tyska, spanska, kinesiska och japanska. Även portugisiska, italienska, franska, arabiska och t.ex. turkiska finns med på listan. Det som önskas mest är ändå engelska och finska.

FinTandem - en del av högskole- och gymnasiestudierna

Genom att gå en FinTandemkurs kan en studerande avlägga exempelvis den språkpraktik som hör till huvudämnet svenska vid Vasa universitet. FinTandem kan även godkännas som en fritt valbar kurs i gymnasiet. Språkkursmodellen passar också bra för studerande t.ex. i ekonomi och där samarbetar vi aktivt med Svenska handelshögskolan och Vasa universitet, så att vi söker lämpliga partner med liknande intressen och behov att förkovra sig även professionellt via sina studier i det andra inhemska språket.

För att få det intyg som krävs för godkännande av kursen vid läroanstalten, bör studeranden träffa sin FinTandempartner ett visst antal gånger, föra dagbok över träffarna och delta i närstudieträffarna för FinTandem. Dagboken lämnas in till den egna skolan i slutet av kursen. Intyg över närstudieträffarna fås av FinTandemkoordinatorn.

FinTandem som personalfortbildning

På orter, där personalen förutsätts kunna betjäna på åtminstone två språk, är det ofta problem med de praktiska språkkunskaperna. Många är rädda att göra fel och tröskeln att tala är hög. Det kan också brista i motivationen och den traditionella klassrumsundervisningen lockar inte.

Vasa Arbis erbjuder i samarbete med Korsholms vuxeninstitut FinTandem som personalfortbildning för dem som jobbar inom staden eller kommunen, där en del av FinTandemträffarna enligt överenskommelse med förmannen får ske på arbetstid. På personalavdelningen berättar man att anställda som deltagit i FinTandem känt att tröskeln att börja tala har sjunkit och att det är befriande att våga börja tala, fastän det också blir fel. Det känns tryggt, när tandempartnern korrigerar fel och hjälper till när man inte hittar orden. Arbetsgivaren uppmuntrar sin personal att förbättra sina språkkunskaper genom att bl.a. betala deltagaravgiften för FinTandemkursen.

Språk och kultur ger nya vänner

För många invandrare är tandemetoden ett utmärkt sätt att komma i kontakt med finländare, den finländska kulturen och samhället. Dessutom har vi märkt att det finns stora skillnader mellan den finlandssvenska och den finska kulturen, både vad gäller seder och bruk och vad man t.ex. gör på fritiden. Man läser olika tidningar, tittar på helt olika tv-program och kändis- eller politikervärlden ser mycket annorlunda ut.

Initiativtagare till klasstandem i gymnasiet

Läsåret 2009–2010 tog Vasa Arbis initiativ till ett försök med klasstandem. Försöket arrangerades i form av ett projekt finansierat av Utbildningsstyrelsen. I projektet samarbetade en finskspråkig och en svenskspråkig skola tillsammans med deras lärare för att stöda varandra i inläringen av respektive finska och svenska. Klasstandemförsöket förverkligades i samarbete med Vasa Arbis (koordinator), finsklärare vid Vasa gymnasium och svensklärare vid Vaasan lyseon lukio.

Klasstandem har samma mål som FinTandem. Man vill ge språkinläraren en möjlighet att lära sig språket på ett annorlunda sätt, i äkta kommunikationssituationer med en person som talar språket som sitt modersmål. Förutom språkinläring är målet att skapa situationer, där representanterna för de olika språkgrupperna ömsesidigt och jämbördigt kan träffas och där de kan skapa kontakter över språkgränserna. Man får ta ansvar för den egna inläringen och även för att paret lär sig någonting. Arbetssätten blir mångsidiga och man får tala med en jämnårig. Man kan vara sig själv och ingrodda fördomar mot den andra språkgruppen minskar.

Klasstandemidén som undervisningsform utvecklas som bäst i projektet *Klasstandem – ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom undervisningen i det andra inhemska språket*, 2012–2015. Projektet bedrivs inom ramen för [Åbo Akademis](#) och [Vasa universitets](#) gemensamma Flerspråkighetsinstitut.

Nu vågar jag tala!

I oss finländare lever en djup rädsla för att vi inte klarar av att tala ett främmande språk felfritt och av den anledningen vågar vi heller inte öppna munnen. Språkkursmodellen FinTandem har visat sig vara en bra metod för att uppmuntra människor att tala. När man märker att inte heller ens tandempartner talar målspråket felfritt, så vågar man också själv försöka och man blir förstörd trots språkfelen.

En av deltagarna säger så här:

”För mig passade FinTandem utmärkt för det gav mig inte bara chansen att öva ett språk utan också komma i kontakt med nya människor och få en inblick i deras liv. Det var inte bara teoretisk inläring som att sitta i ett klassrum med en textbok framför sig utan det var praktisk inläring från början. I och för sig var det lite skrämmande i början för man visste inte hur det skulle gå, kommer det här att fungera, kommer vi alls att förstå varandra etc. Men efter det här året så pratar jag faktiskt med folk, dvs. jag vågar faktiskt öppna munnen fastän jag vet att jag förmodligen säger fel. Tröskeln att våga prata, och skriva för den delen, har sjunkit markant. Jag tror att det har att göra med att jag vet att min språkpartner vet att jag inte behärskar språket och säger fel och vice versa. Man slappnar av på ett helt annat sätt och vågar prata mera för man vet att hennes/hans roll är att rätta mig. Tidigare, och i viss mån ännu idag, kände jag av ett samhälleligt tryck att om jag inte kan prata perfekt så kan jag lika gärna vara tyst. Det fanns inget rum för att göra fel utan det var antingen eller. Jag känner fortfarande av det i vissa situationer men det har blivit bättre.”

Kontakta FinTandemkoordinatören

Till FinTandemkoordinatörens uppgifter hör också bl.a. att sprida information om vad språkkursmodellen FinTandem innebär dels ur ett deltagarperspektiv och dels ur en arrangörs synvinkel.

”Passar språkkursmodellen mig?”

”Hur kunde modellen passa in i den skolform jag representerar?”

”Kan FinTandem passa vår arbetsplats?”

FinTandemkoordinatorerna berättar gärna mer om de praktiska arrangemangen genom att ordna fortbildningar och håller samtidigt kontakt till nya koordinatörer i landet.



Marika Boström
Språklärare och FinTandemkoordinator
Vasa Arbis
e-post: marika.bostrom@vaasa.fi
www.vaasa.fi/fintandem

”Tämä on hyvä tapa oppia suomea!”

Ett fungerande språksamarbete mellan Vasa universitet och Åbo Akademi i Vasa – en brobyggare över språkgränsen

Centret för språk och kommunikation vid Åbo Akademi i Vasa och Språktjänsten vid Vasa universitet har haft språksamarbete sedan 2009 inom ramen för kursen i det andra inhemska språket (5 sp) vid respektive universitet. Språksamarbetet har under åren utvecklats till ett välfungerande och uppskattat tandem-samarbete som många studerande har kunnat ta del av. De senaste åren har i genomsnitt 100–150 studenter per år från de båda universiteterna deltagit i samarbetet.

Behövs språksamarbete på universitetsnivå?

Många studenter har inte haft möjlighet att använda det andra inhemska språket i praktiken och har en svag språkvana. Språket kan kännas främmande och svårbemästrat, även om de teoretiska kunskaperna är goda. Det här gäller både finsk- och svenskspråkiga studenter. Trots det ser man att studenterna verkligen vill lära sig mera och framför allt vill de bli säkrare på att använda språket i praktiken i olika sammanhang.

Både jag och min tandemkollega *Sirpa Sipola*, lektor i svenska vid Vasa universitet, tillämpar språkbadsmetodik genomgående i våra kurser i det andra inhemska språket. En grundläggande tanke i språkbadsmetodiken är att man lär sig ett språk bäst genom att använda det aktivt i meningsfulla och autentiska sammanhang genom interaktion med andra. (Buss & Laurén 1997: 17). Under kursen använder vi enbart målspråket i undervisningen, som ett medel i all kommunikation, och allt material är autentiskt. Studenterna uppmanas också att använda språket så mycket som möjligt under kursen och de vänjer sig under kursens gång vid att använda språket som ett medel i och inte enbart som ett mål för studierna.

Idag betonas den kommunikativa aspekten i språkundervisningen. Målet är att utveckla en bred kommunikativ kompetens genom att skapa förutsättningar för meningsfulla aktiviteter och aktiv språkanvändning. Utgående från den kommunikativa synen på språkinläring och den sociala interaktionens betydelse för lärande vill vi också ge studenterna möjlighet att aktivt använda det andra inhemska språket så autentiskt och meningsfullt som möjligt. Ett samarbete över språkgränsen där studenterna får använda målspråket ”på riktigt” är därför ett naturligt – och värdefullt – inslag i kursens profil. Målet med samarbetet är naturligtvis att stärka deltagarnas kunskaper i det andra inhemska språket men framför allt att öka självförtroendet och motivationen att lära sig mera och att använda språket i olika sammanhang även utanför klassrummet.

Grupptandem

Tandemmetoden föll sig som ett naturligt arbetsätt för samarbetet. Enligt denna metod sker språkinläringen i växelverkan med en person som har språket som modersmål (Brammerts & Jonsson 2003: 9) och vanligtvis är det två personer som arbetar tillsammans med målsättningen att lära sig varandras språk. Eftersom vårt samarbete ingår i en längre kurs där antalet studenter i våra grupper varierar tillämpar vi tandem i grupp. En grupp kan bestå av 2–3 studenter från vardera universitetet. Vi strävar efter att ha så jämna grupper som möjligt, både till modersmål och kunskapsnivå. Den optimala gruppen består av fyra personer, två svenskspråkiga och två

finskspråkiga, som är på samma kunskapsnivå i det andra inhemska språket. Ibland är en grupp ojämn med t.ex. två svenskspråkiga och tre finskspråkiga men vanligtvis fungerar gruppen bra ändå. Om gruppen är större än fyra personer finns det alltid risk för att någon i gruppen inte är så aktiv men å andra sidan ger det mera möjligheter att kommunicera med flera människor. Vi poängterar studenternas dubbla roll som lärande och lärare och uppmanar dem att hjälpa varandra och att be varandra om hjälp.

Vi utvärderar samarbetet varje år, främst genom studenternas rapporter och utvärderingar. Läsåret 2011–12 gjorde vi en mera omfattande utvärdering av studenternas erfarenheter av språksamarbetet och hur det påverkat deras språkinläring. Mera om resultaten av utvärderingen kan läsas i artikeln "Tillsammans förstod vi varandra" i Kieliverkostos nättidning på webbplatsen <http://www.kieliverkosto.fi/article/tillsammans-forstod-vi-varandra/>

Samarbetet i praktiken

Då universiteten ligger nära varandra och våra kurser i det andra inhemska språket till omfattning och innehåll liknar varandra har det varit relativt lätt att ordna samarbetet rent praktiskt. Av schematekniska orsaker har samarbetet dock varit ganska kortvarigt och genomförs under en period på endast 3 veckor.

Tidigare år omfattade samarbetet tre närträffar och en nätbaserad diskussion men på basis av studenternas önskemål om flera träffar utökade vi samarbetet med en träff till hösten 2014. Detta läsår har studenterna således träffats fyra gånger. Tre gånger har träffarna varit lärarledda och en träff har studenterna ordnat själva. Alla träffar omfattar en vanlig dubbellektion, dvs. 90 minuter.

Vi delar in studenterna i grupper genast i början av första träffen och dessa grupper består under hela samarbetet. Alla träffar innehåller välförberedda uppgifter, de flesta leds av lärarna men en del uppgifter styr studenterna själva. Arbetet inleds den första träffen med en "ice-breaking"-uppgift där studenterna får frågor på sitt modersmål som de också besvarar på sitt modersmål och sedan ställer till de andra i gruppen. De fungerar då som språkmodell för den andra språkgruppen som besvarar frågan på det andra inhemska språket. Uppgiften hjälper dem att komma igång och att interagera. De vänjer sig genast från början vid att vara aktiva och att använda båda språken. Andra uppgifter i samarbetet är bl.a. att berätta om sig själv, sina studier, sitt universitet och sin hemkommun, diskutera boende, talspråkliga ord och uttryck och olika aktuella frågor. Studenterna leder också diskussioner om valfria ämnen som de förbereder på förhand. En del uppgifter förbereds och diskuteras på modersmålet och en del på det andra inhemska språket.

Detta läsår har också temat jobsökning ingått i samarbetet. Studenterna har hjälpt varandra att skriva arbetsansökan och CV på det andra inhemska språket och övat arbetsplatsintervjuer i sina grupper.

Utöver de lärarledda träffarna i klassrumsmiljö vill vi ge studenterna möjligheten att använda språket i en friare kontext vilket sker i form av en smågruppsträff som studenterna själva ansvarar för. Vi ger förslag till diskussionsteman och uppgifter men de får själva välja var och när de träffas och vad de gör. Studenterna upplever att kommunikationen blir ledigare under smågruppsträffarna och att de lär känna varandra litet bättre vilket också inverkar positivt på det övriga samarbetet och motivationen gentemot det andra språket.

Matlagning och vinprovning på två språk

I april 2014 ordnade vi en extra träff utöver de ordinära träffarna för att ge studenterna möjlighet att använda det andra inhemska språket i ett helt annat koncept. Vi ville ordna en tematräff med kulturell anknytning där studenterna skulle få vara aktiva och kommunicera. Vi valde temat matlagning och vinprovning för träffen som hölls i Övnings skolans sal för huslig ekonomi. Studenterna tillredde Österbottnisk tapas i smågrupper med handledning av en svenskspråkig kock. Recepten var på svenska men arbetet gick på båda språken. Innan det praktiska arbetet startade i köket funderade studenterna smågrupperna på vad de svenska orden och uttrycken i anknytning till recepten, ingredienserna och tillagningssätten betyder och hur de används på finska och sedan tillagade de rätterna tillsammans på båda språken. Vinprovningen gjordes under ledning av en finskspråkig vinkännare och också här fick studenterna fundera på ord och uttryck och diskutera viner. Till sist dukade studenterna upp en buffé och avnjöt de tillagade rätterna i smågrupper och fortsatte samtalen. Träffen var mycket omtyckt.



Anna Ingman (ÅA) och Piia Orava, (VU)



*Jaana Honkola (VU), Inela Vajzovic (ÅA),
Laura Laukka (VU), Fanny Österlund (ÅA)*

Studentrespons

Studenternas utvärdering av samarbetet är varje år överlag positiv. De uppskattar möjligheten att använda det andra inhemska språket i autentiska situationer med infödda talare i samma ålder och i samma situation. De upplever att de blir bättre på att lyssna och förstå det andra inhemska språket men framför allt säkrare på att använda det och motivationen att använda språket och att lära sig mera ökar. Stämningen i smågrupperna är vanligtvis avslappnad och uppmuntrande och de allra flesta är aktiva och vågar tala även om det inte alltid blir rätt. En återkommande kommentar är att det känns tryggt att tala då de andra i gruppen är på samma nivå i det andra inhemska språket och då man ibland får hjälpa de andra går det också bra att själv be om hjälp.

Uppgifterna och övningarna upplevs som mångsidiga och relevanta. Kommunikationen kommer väl igång och flyter bra tack vare de ledda uppgifterna. Gruppdynamiken varierar naturligtvis väldigt mycket och påverkar arbetet i grupperna. Vissa grupper fungerar bra och jobbar länge med en uppgift, de diskuterar, frågar och förklarar, medan andra grupper blir snabbare färdiga med en uppgift och går vidare till nästa. Vi förbereder flera uppgifter för varje träff så grupperna blir aldrig sysslösa eller tysta. Vi lärare stöder och hjälper där det behövs och deltar stundvis i gruppernas diskussioner. De flesta upplever att samarbetet fungerar i gruppen och då de väl vågar tala utan att vara rädda för att säga fel fungerar kommunikationen bra. Fokus ligger på innehåll mera än på form, och det uppskattas.

I den större utvärderingen vi gjorde läsåret 2011–12 ansåg hela 75 procent av alla studenter att samarbetet ökat deras självförtroende att använda det andra inhemska språket, trots att samarbetet var relativt kort. Motivationen att lära sig mera ökade också hos 65 procent. Utöver detta ansåg närmare 70 procent att de lärt sig nya ord och uttryck och att ordförrådet vuxit. Intressant är att några också tyckte att de lärt sig grammatik trots att det inte ingick explicit i uppgifterna. De flesta upplevde att de fått mera kunskap om och större förståelse för den andra

språkgruppen.

Lärarnas erfarenheter

Resultaten av utvärderingarna och studenternas kommentarer är mycket positiva och tyder på att målen med samarbetet uppnås. Våra egna erfarenheter av samarbetet stöder detta. Samarbetet har till alla delar fungerat bra och de korta avstånden mellan universiteten har underlättat samarbetet. Studenterna upplever att samarbetet är meningsfullt och givande vilket i sin tur har en positiv effekt på inläringen och motivationen att använda språket och lära sig mera. Det framgår av studenternas rapporter och syns också klart i kursen i det andra inhemska språket.

”Tapaamisen jälkeen sain enemmän luottamusta, nyt uskallan puhua suomea useammin. Nyt olen myös itsevarmempi, jos haen suomenkielistä työtä”.

”Haluaisin mielelläni jatkaa toisten opiskelijoiden tapaamista, koska minusta tällaisissa tilanteissa oppii parhaiten”

Studenterna föreslår fortsättningsvis flera träffar och vi hoppas kunna utöka samarbetet i framtiden. Det har fått ett gott rykte om sig och våra studenter frågar numera efter det. Vi hoppas kunna erbjuda så många som möjligt möjligheten att delta och träna sina kommunikativa färdigheter på detta sätt.

Marit West-Sjöholm

Universitetslärare i finska, Åbo Akademi i Vasa

Källförteckning

Brammerts, Helmut & Jonsson, Bengt (2003). Exempel på autonomt lärande i tandem. Ingår i *Självstyrd språkinläring i tandem. En handbok*. Rapport nr 13, 9–12. Red. Jonsson, Bengt. Härnösand: Department of Humanities, Mid Sweden University.

Buss, Martina & Laurén Christer (1997). Kielikylypyyn tarvitaan laaja verkosto. Kansainväliset yhteydet tarjoavat uusia virikkeitä opetukseen. Ingår i *Kielikylyvillä suu puhtaaksi*, 17–25. Sanomalehtiyliopisto. Vaasan yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 14.

Klasstandem – ett exempel på autenticitet i språkundervisningen på yrkeshögskolenivå

Jag har arbetat under många års tid som finsklärare för ingenjörstudenter vid Yrkeshögskolan Novia och strävat efter att ta i bruk en allt mer kommunikativ språkundervisning i mitt arbete. Det är viktigt att studenterna kommer i kontakt med språket och får använda det i olika autentiska situationer. I ett klassrum där alla har svenska som modersmål är det svårt att skapa en autentisk kommunikativ övning mellan studenterna.

Eftersom jag ville få in mer autenticitet i finskundervisningen började jag fundera kring ett samarbete med Vaasan ammattikorkeakoulu. Ganska snabbt väcktes tanken att tandem kunde vara den undervisningsmodell som jag är ute efter. Hösten 2012 bestämde jag och svensklärarna vid Vaasan ammattikorkeakoulu att vi skulle träffas och fundera kring samarbete. Efter första träffen kunde vi konstatera att vår syn på språkundervisning är likadan och vi beslöt att införa gemensamma tandemlektioner i kurser inom det andra inhemska språket.

I tandem som är en metod för språkinläring växlar man mellan två olika språk. Två människor med olika modersmål samtalar med varandra och syftet är att man ska lära sig den andras modersmål. Tandempartnerna fungerar turvis som lärande part och turvis som språklig mentor på det egna modersmålet. Samarbetet bygger på ömsesidighet och autonomi. Med ömsesidighet menas att båda parter gynnas av samarbetet och med autonomi menas att man också lär sig att planera, styra och utvärdera den egna lärandeprocessen (Brammerts & Johnsson 2003; Rost-Roth 2005; Karjalainen 2011.) I tandem sker inläringen via användning av språket och via interaktion, inte genom språkets teori och regelverk (Karjalainen 2011). Målet med klasstandem är att skapa autentiska interaktionssituationer för studenter från två olika språkgrupper. De studenter ska ha möjlighet att använda och utveckla sina färdigheter i andraspråket på ett jämställt sätt. (Pörn & Karjalainen 2013.)

I tandeminläring har man ett tydligt fokus på innehåll och språk där avsikten är att lära sig genom att kommunicera med varandra. I tandem lär sig båda varandras språk och de stöttar varandra och har nytta av samarbetet. Målet för interaktionen är språkinläring och i tandem har man möjlighet att också fokusera på språket genom att man kan försäkra sig om att man förstår varandra och man har utrymme för att förklara saker. I tandem har den lärande parten också möjlighet att koncentrera sig på formen och på regler om målspråket i större grad än i situationer där fokus

ligger enbart på innehållet. (Karjalainen 2011.)

Tandemlektionerna vid Novia och Vaasan ammattikorkeakoulu förverkligades så att vi träffades turvis vid vardera skolan och varje tandemträff (1,5h) bestod av 45min. svensklektion och 45 min. finsklektion. Studerandena bytte alltså språk då halva lektionen gått. Vi hade gemensamma tandemlektioner totalt fem gånger (5x1,5h) under kursen i finska (3sp.). Innan vi kunde förverkliga tandemlektionerna hade jag och svensklärarna mycket gemensam planering då vi funderade bl.a. på tandemlektionernas andel av hela kursen, indelningen i tandempar och på intressanta teman och uppgifter för de gemensamma lektionerna.

Våra erfarenheter av tandem inom språkundervisningen är mycket positiva. De studerande vid Novia och Vaasan ammattikorkeakoulu var mycket nöjda med tandemlektionerna. Efter kursen fyllde de i en utvärderingsblankett där de fick berätta vad de hade för tankar om tandem som metod i finsk-/svenskundervisningen. De var speciellt nöjda med att de fått prata med en infödd finsk-/svenskspråkig och att de blivit modigare att börja prata det andra inhemska språket. Nedan några direkta citat som belyser detta:

”Det är ett bra sätt att lära sig på och man får chans att använda det finska språket i vardagligt tal.”

”Det var jättebra för att lära sig våga prata.”

Vi lärare var glada över att se hur bra samarbetet fungerade mellan tandempartnerna då de hjälpte och stöttade varandra. Tandem som undervisningsmodell i språkundervisningen kändes mycket inspirerande och mitt intresse för att forska inom området väcktes. Hösten 2013 påbörjade jag mina doktorandstudier vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi.

Syftet med min forskning är att kartlägga och beskriva tandempartnerns interaktion och samarbete i olika klassrumspraktiker. Jag vill visa på olika interaktionsmönster och arbetsfördelningen mellan L1 (förstaspråkstalare) och L2 (andraspråkstalare) i deras samarbete i samband med olika uppgiftstyper.

Med min doktorsavhandling vill jag bidra med ökad kunskap om tandempedagogiken. Min doktorsavhandling är knuten till projektet *Klasstandem. Ett forsknings- och utvecklingsprojekt inom undervisningen i det andra inhemska språket* som är ett samarbete mellan forskningsmiljöerna vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi och Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet. Projektet samarbetar med Vasa gymnasium och Vaasan

lyseon lukio och tillsammans med finsklärarna och svensklärarna vid gymnasierna utvecklar vi klasstandem som undervisningsmodell. Projektledare för *Klasstandem* är professor Michaela Pörn.

Anna Korhonen

Doktorand i finska språkets didaktik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi

Referenser

Brammerts, H. & Jonsson, B. (2003). Exempel på autonomt lärande i tandem. I Bengt Jonsson (Red.). *Självstyrd språkinläring i tandem. En handbok*. Rapport nr 13. Härnösand: Department of Humanities, Mid Sweden University 9–12.

Karjalainen, K. (2011). *Interaktion som mål och medel i FinTandem – Strategier och orientering vid problem i språkproduktion*. Acta Wasensia nr 244, Språkvetenskap 43.

Pörn, M. & Karjalainen, K. (2013). *Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext*. Kieli, koulutus ja yhteiskunta – toukokuu 2013 [online]. <http://www.kieliverkosto.fi/article/klasstandem-i-en-tvasprakig-skolkontext/>

Rost-Roth, M. (1995). *Sprachenlernen im direkten Kontakt. Autonomes Tandem in Südtirol. Eine Fallstudie*. Unter Mitarbeit von Oliver Lechlmaier. Meran: Alpha & Beta.

En glimt av Amishfolkets fascinerande värld

Det är sällan jag blivit så fascinerad av ett folk som jag blev av Amishfolket när jag och min sambo besökte Michigan och Indiana i höstas. Jag hade hört talas om dem tidigare. Människor som fortfarande till stor del lever som för flera hundra år sen och som håller sig undan allt vad modern teknik heter, klär sig i klänningar och hattar och kör häst och kärra. Men det var en annan sak att få se samhället med egna ögon och få glänta på dörren till en helt annan värld.

Det första som slog mig när vi kom till Indiana, till den lilla staden Shippshewana, var att Amishfolket bor mitt bland de vanliga amerikanerna. De körde med kärror på samma vägar som vi körde med bil, när vi parkerade bilen band de fast hästen vid en stång utplacerad för dem på parkeringsplatsen. Vi fick handla i deras butik som liknade en gammal lanthandel. Deras hus stod bland de andra husen. Man kunde ana att det var Amishfolk som bodde i huset om det var vitmålat och det stod en hästkärra utanför. Många av dem hade också lite större farmer. Allt utan elektricitet.

Shippshewana var en charmig liten stad, men väldigt kommersialiserad. Till den grad att man inte var helt säker på vad som var genuint och vad som inte var det. Kanske servitriserna hade på sig speciella kläder bara för att locka gäster? Kanske mannen som körde hästkärran vi fick provåka med bara var "Amish" under dagtid och gick hem på kvällen och såg på TV? Souvenirerna verkade aldrig ta slut och det typiskt hembakta brödet var kanske inte så hembakt som det borde vara.

I allmänhet verkar Amishfolket till stor del hålla sig för sig själva och fokuserat utföra sina egna sysslor och leva sitt eget liv i resten av världens brus, även om jag hört att det också finns de som har vänner bland Amishfolket. Att komma dem tätt inpå verkar svårt. För att visa respekt ser man på det de vill visa upp – souvenirerna och det hembakta brödet – och lämnar dem annars ifred.

Det unika var de glimtar man ändå fick av vardagen, när man såg detaljerna bortom butikernas skyltfönster. En kvinna som kom bärande på en matkasse, lossade hästvagnen och ensam körde iväg. En annan kvinna i klänning, förkläde och hätta som klippte gräset, barn i vad vi skulle kalla "finkläder" som sprang på gården utanför deras skola. Historierna jag fick höra av dem som bor där.

Min sambos farmor, som bott i dessa trakter i tiotal år, berättade att hon flera gånger fått städhjälp av Amishkvinnor. "Använde de då dammsugare?" undrade jag nyfiket. Och visst gjorde de det, så länge det ingick i deras jobb och inte var ett individuellt val för deras eget hem.

Den upplevelsen som jag berördes allra mest av skedde sent en söndagskväll. Vi var ute och gick i skymningen och plötsligt hörde vi sång någonstans ur tystnaden. Lite längre fram längs vägen låg fyra vita byggnader. En huvudbyggnad, en mindre byggnad för den äldre generationen och två stora lador. En av ladorna hade dörren på glänt. Det lyste där inne, folk rörde sig och det var därifrån sången kom. Psalmer. Vi hade vandrat rakt in i Amishfolkets söndagsgudstjänst. Även om de är djupt religiösa har de inga kyrkor, utan samlas hemma hos någon på söndagarna. Det är nästan så att jag ännu hör sången, känner kvällsvinden och höstdofterna. Som på beställning hörde vi en häst gnägga i fjärran. Vi stod en stund i skymningen på avstånd och bara lyssnade, för trollbundna för att gå iväg, men med för stor respekt för att gå in. Utanför ladan stod ett halvt dussin hästvagnar parkerade. En kvinna kom ut genom den öppna dörren för att titta till barnen som sprang omkring och lekte på gården i sina klänningar och vita skjortor. En vanlig dag för dem, men en unik dag för oss.

- Pernilla Holmgård